

Nr 158

Utlåtande i anledning av motion angående möjligheterna att inom försvaret ersätta cykeltolkning med andra transportsätt.

(1:a avd.)

Motionen

I motionen I: 431 av herr Lindblad har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär undersökning av möjligheterna att ersätta militär cykeltolkning med andra transportformer.

Remissyttrandena

Utskottet har i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrandena från överbefälhavaren, försvarets sjukvårdsstyrelse och statens trafiksäkerhetsverk.

Överbefälhavaren har infordrat yttrande från chefen för armén och ansluter sig till dennes uppfattning om möjligheterna att ersätta cykeltolkning med andra transportsätt.

Chefen för armén framhåller bl. a. att fordonsutvecklingen under de två senaste decennierna möjliggjort att armén till stor del kunnat motoriseras. Det råder dock brist på såväl terrängbilar som flaklastbilar i krigsorganisationen. Även på traktorer råder lokala brister. Ersättning av cykeltolkning med andra transportmedel kräver investeringar i fordon, garage och verkstäder och blir därför kostnadskrävande. Cykling och cykeltolkning förekommer främst vid infanteriet som skall ha stor rörlighet främst i stridsområdet samt god terrängframkomlighet. För att öka terrängframkomligheten måste antalet fordon begränsas. Endast en mindre del av personalen kan därför transporteras åkande. Vid längre förflyttningar t. ex. mellan stridsområden blir cykeltolkningen kraftbesparande i förhållande till cykelmarsch. En ökning av antalet fordon medför att en större del av personalen kan transporteras åkande och ökar rörligheten, men manöverförmågan och framkomligheten i stridsområdet minskar och förbandet måste efter hand övergå till cykel- eller fotmarsch.

I vad gäller riskerna vid eldöverfall konstateras att cykeltolkande trupp är mera utspridd och har lättare att söka skydd än personal som sitter i (på) ett fordon, som i sig självt är ett åtråvärt mål.

Cykeltolkningen kan av ekonomiska skäl inte helt avskaffas inom överskådlig tid. För att förbanden skall bli stridsdugliga krävs viss övning i cykeltolkning i fred.

Sedan några år har inom armén pågått försök med traktordragna personaltransportkärror bl. a. i syfte att ersätta cykeltolkningen. Det har visat sig ändamålsenligt att organisera särskilda personaltransportbataljoner — traktorer och personaltransportkärror — vilka i krig tillfälligt kan underställas infanteriförband, som skall genomgå längre förflyttningar.

I fredstid är personaltransportkärrorna väl lämpade att användas i utbildningen. Härigenom kan de längre förflyttningarna med cykeltolkning reduceras. Utbildning i cykeltolkning måste dock alljämt bedrivas i viss omfattning.

Under åren 1969—1971 har planerats anskaffning av personaltransportkärror för ca 10 milj. kr. Härigenom kan utbildningsmyndigheternas behov i fred tillgodoses och cykeltolkningen i fred inskränkas till kortare förflyttningar.

Den genomsnittliga olycksfallsfrekvensen i samband med cykeltolkning under de senaste åren kan sammanfattas på följande sätt.

Antal olyckor	— 14,4 per år
Bedömd total körsträcka	— ca 1 300 000 mil/år
Olycksfallsfrekvens	— 1 olycka per 90 000 körda mil

Införandet av personaltransportkärrorna kommer att begränsa cykeltolkningen till att omfatta endast kortare förflyttningar. Ett minskat antal olyckor torde därför vara att förvänta. Cykeltolkningen och dess risker har ägnats stor uppmärksamhet inom armén. Alla åtgärder, som ytterligare kan minska riskerna, kommer att vidtas.

Försvarets sjukvårdsstyrelse, som tagit del av chefens för armén synpunkter, anför bl. a. att målsättningen naturligen bör vara att helt undvika olycksfall och personskador icke minst i samband med personaltransporter, därvid de yttre omständigheterna såsom kyla, snö och eljest otjänlig väderlek särskilt bör uppmärksammas. Vid utbildningen av förbands- och tjänsteläkare under kurser i sjukvårdsstyrelsens regi beaktas särskilt hithörande medicinska aspekter under hänvisning till läkarnas instruktionsvisa uppgift att bistå förbandschefen med erforderliga råd och anvisningar i medicinska och arbetsbefrämjande hänseenden. Vid milovisa möten med förbandscheferna har vidare diskussioner förts med sjukvårdsstyrelsens representanter om omständigheter och förhållanden ägnade att underlätta förbandschefens ansvar jämlikt TjRK för de värnpliktigas hälsa och välfärd under tjänstgöringen vid förbandet inklusive militära övningar och transporter i samband därmed.

Sjukvårdsstyrelsen kan för sin del icke finna, att vad som förebragts ger anledning att på medicinska skäl rekommendera totalförbud mot cykeltolkning. Den av chefen för armén föreslagna begränsningen av detta transportsätt till att omfatta endast kortare förflyttningar hälsas med tillfredsställelse. Betydelsen av skärpt vaksamhet till förebyggande av olycksfall synes dessutom böra understrykas vid varje tillfälle såväl för de för transporter ansvariga som de i desamma deltagande.

Statens trafiksäkerhetsverk anför bl. a. att verket från chefen för armén inhämtat uppgift om frekvensen av olyckor som inträffat i samband med cykeltolkning under den senaste femårsperioden. Härav framgår att av sammanlagt 80 skadade 1 fall haft dödlig utgång medan svårare personskada uppkommit i 15 fall och lindrigare personskada uppkommit i övriga 64 fall. Med svårare personskada avses här skada som medfört sjukskrivning i mer än 14 dagar. Ses olycksutfallet i relation till utbildningens omfattning, beräknas 1 skada per 80 000 körda mil.

Uppgifterna ger enligt trafiksäkerhetsverkets mening inte stöd för uppfattningen att utbildningen i cykeltolkning skulle innebära större olycksfallsrisk än andra utbildningsmoment av jämförligt slag eller civil cykeltrafik.

Den förhållandevis gynnsamma olycksutvecklingen i relativa tal får naturligtvis inte undanskymma det faktum att olyckor ändå inträffar och att dessa inte heller i fortsättningen kan undvikas så länge utbildning av ifrågavarande slag bedrivs.

Trafiksäkerhetsverket har emellertid intrycket att man inom armén ägnat cykeltolkningen och dess risker stor uppmärksamhet. Verket förutsätter att chefen för armén även i fortsättningen uppmärksammar olycksutvecklingen och vidtar möjliga åtgärder för att söka ytterligare nedbringa riskerna i denna del av utbildningen. Med hänsyn till de risker som får anses vara förenade med cykeltolkning synes möjligheterna att ersätta denna med andra transportsätt böra närmare övervägas. Denna fråga rymmer emellertid militärstrategiska och ekonomiska problem, vilka trafiksäkerhetsverket saknar förutsättningar att överblicka och taga ställning till.

Inom ramen för det samarbete som på olika områden äger rum mellan försvaret och trafiksäkerhetsverket ges dock möjlighet att gemensamt dryfta frågor också av det slag som det här är fråga om. Med hänsyn härtill och till vad ovan anförts anser trafiksäkerhetsverket icke att någon utredning i ämnet för närvarande är påkallad.

Utskottet

Enligt vad som framgår av chefens för armén yttrande pågår sedan några år tillbaka försök i syfte att ersätta cykeltolkningen med personaltransportkärror. Anskaffning av sådana transportmedel har inplanerats under de närmaste åren men ställer sig dyrbar varför cykeltolkningen av ekonomiska skäl inte kan avskaffas inom överskådlig tid. Under krig torde den dock behöva tillämpas. Det är därför viktigt att viss övning sker under den militära utbildningen. Cykeltolkningen kan dock i fred inskränkas till kortare förflyttningar. Sjukvårdsstyrelsen finner inte att vad som förebragts ger anledning att på medicinska skäl rekommendera totalförbud mot cykeltolkning.

Olycksfrekvensen — 1 skada per 80 000 körda mil — ger enligt trafiksäkerhetsverkets mening inte stöd för uppfattningen att utbildningen i cykeltolkning skulle innebära större olycksfallsrisk än andra utbildningsmoment av jämförligt slag eller civil cykeltrafik. Verket förutsätter att olycksutvecklingen uppmärksammas och att möjligheterna till andra transportsätt överväges.

Även om olycksfallsfrekvensen kan anses vara låg finner utskottet det tillfredsställande att åtgärder vidtages för att i ökad utsträckning ersätta cykeltolkning med andra transportsätt. I den mån cykeltolkning av ekonomiska eller militära skäl måste bibehållas förutsätter utskottet att olycksutvecklingen även i fortsättningen uppmärksammas och åtgärder vidtages för att söka ytterligare nedbringa riskerna i denna del av utbildningen.

Genom de åtgärder som är under beredning inom krigsmakten torde motionens syfte få anses tillgodosett varför den avstyrks.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen I: 431.

Stockholm den 18 november 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 156.